

СУЧАСНИЙ СТАН САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

В останні часи у світі спостерігається бурхливий розвиток лікувально-оздоровчого туризму. З одного боку, це пов'язано з погіршенням стану здоров'я населення, з іншого – підвищенням його життєвого рівня. За наявності багатих і різноманітних умов та ресурсів в Україні досяг високого розвитку комплекс спеціалізованих закладів розміщення санаторно-курортного типу.

На території України у 2016 р. на обліку перебували 1 722 закладів санаторно-курортного господарства, з них більшість (64 %) мали сезонний характер своєї діяльності (рис. 1). Це цілком відповідає географічному положенню території України, де протягом року природні умови значно змінюються. Для санаторіїв та закладів із переважанням медичного інфраструктурного комплексу характерна їх цілорічна діяльність. Тобто кліматична складова у здійсненні лікувальних процедур в них не основна. Натомість сезонні заклади представлені переважно будинками та базами відпочинку.

У структурі спеціалізованих закладів розміщення курортно-лікувального спрямування найбільшу вагу мають бази відпочинку (крім турбаз). На них припадає понад 71 % від усіх закладів. За типом власності абсолютна більшість із них приватні. На другому місці перебувають санаторії (10 %), які представлені переважно об'єктами державної власності зі значним строком (понад 20 років) постійного надавання послуг. Ці інфраструктурні комплекси створювалися ще за радянських часів і у більшості потребують суттєвої модернізації. На третьому місці – санаторії-профілакторії та дитячі санаторії (близько 6 % ринку кожен). Ці заклади характеризуються умовами, близькими до тих, у яких перебувають власне санаторії. Четверте місце посідають пансіонати відпочинку (73 одиниці,

або близько 4 % ринку). Решта категорій менш представлені. Кількісно серед курортно-лікувальних закладів переважають бази відпочинку, а найменше представлені бальнеогрязелікарні та супутні заклади (всього 3 заклади з 1928 р.). До таких закладів належать лікарні у Моршині, Знам'янці та Трускавці.

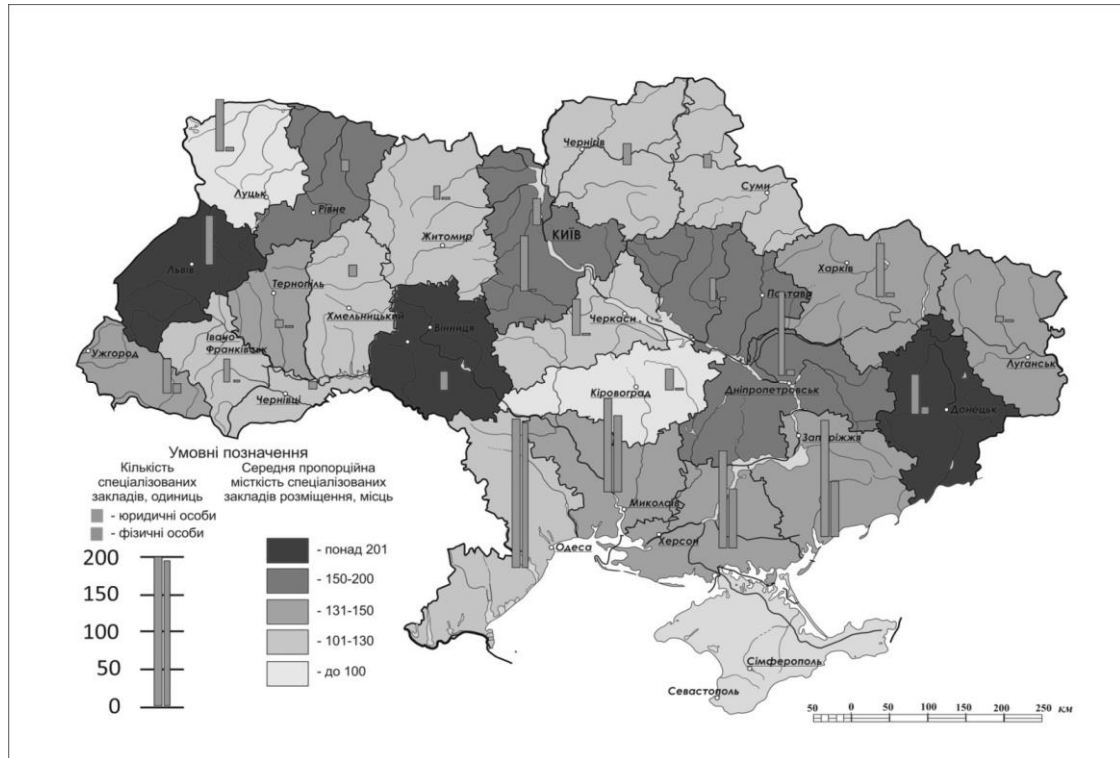

Рис. 1. Кількість та місткість закладів санаторно-курортного господарства України у 2016 р. (за [1])

Протягом сезону 2016 р. у закладах розміщення було зареєстровано 1,5 млн відвідувачів. У структурі закладів ситуація подібна до попередньо описаної – найбільше відпочивальників оздоровилося на базах відпочинку та в санаторіях.

Чимало закладів уже стали непрацюючими, особливо це стосується баз відпочинку (918 із 1990 р.). Частина з них останніми роками зазнала збитковості і не працювала через реалізацію процедури банкрутства, частина перебуває у приватній власності і питання роботи чи не роботи закладу залежить від його власника.

На території України розташовано близько 40 курортів. Слід відзначити той факт, що більшість курортів розташована в двох регіонах України – на Азово-Чорноморському узбережжі та Українських Карпатах.

Значне поширення закладів санаторно-курортного комплексу спостерігається і в Дніпропетровській області, що пов'язано як із наявними природними ресурсами, придатними для лікування, так і з промисловим характером краю – важка промислова робота вимагала формування інфраструктури відновлення здоров'я неподалік великих міст. Окрім цього тут простягаються долини річок Дніпро, Оріль, Самара, конфігурація течії яких сприяє формуванню затишних умов для відпочинку (численні заплави та меандри із залишковими озерами, хвойні та листяні лісові масиви в межах степового краю на піскових насипах річкового походження тощо).

Дніпропетровщина славнозвісна цілющими властивостями грязей озера Солоний Лиман (біля с. Новотроїцьке). На березі цього озера побудоване грязесховище, що дозволяє зберігати лікувальні властивості грязі протягом тривалого часу. Лікувальні грязі мають протизапальну, розсмоктувальну і бактерицидну дію, поліпшують імунологічні і відновні процеси. Тому тут із 1947 р. діє курортний комплекс із санаторієм, в якому щороку озоровлюються кілька тисяч осіб. Поблизу Солоного Лиману розташовані цілющі джерела мінеральних вод, які використовуються для лікування хронічних захворювань шлунково-кишкового тракту.

Однак перехід до нових господарських відносин та наступна складна економічна ситуація в Україні, призвели до суттєвого скорочення кількості санаторно-курортних закладів в області. Якщо в цілому по Україні із 1990-х років їх скоротилося на 53%, то у Дніпропетровській області – аж на 67% (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості санаторно-курортних та оздоровчих закладів
Дніпропетровщини за 1995-2016 рр. (за [2])

Показник	1995	2000	2005	2010	2013	2016
Кількість закладів	259	246	189	124	129	116
Санаторії та пансіонати з лікуванням	21	21	20	17	18	16

Санаторії-профілакторії	68	53	39	29	18	13
Будинки і пансіонати відпочинку	6	4	5	4	4	2
Бази та інші заклади відпочинку	164	168	125	74	89	85

Як бачимо, санаторно-курортне господарство Дніпропетровщини переживає не найкращі свої часи. Це відбувається через недостатність фінансування для збереження і зростання ліжкового фонду та поліпшення його якості, дуже низьку купівельну спроможність більшості населення, низький рівень курортної розважальної інфраструктури, високу залежність фінансово-господарської діяльності санаторіїв від продажу путівок фондам соціального страхування, низький рівень матеріально-технічної бази більшості санаторно-курортних закладів, недостатній рівень культури обслуговування та низька якість медичної допомоги тощо.

Таким чином територія Дніпропетровської області має значний природно-рекреаційний потенціал, має всі необхідні умови для розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Але незважаючи на стійке зростання кількості відпочивальників в останні роки, сучасний стан місцевого санаторно-курортного комплексу може бути оцінений як недостатньо стабільний. Матеріально-технічна база більшості санаторно-курортних закладів Дніпропетровщини, асортимент та якість їх послуг значно гірші, ніж на світовому рівні, що знижує конкурентоспроможність санаторно-курортного комплексу.

Список літератури

1. Статистичний бюлетень. Колективні засоби розміщування в Україні у 2016 році - [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publtur_u.htm
2. Санаторно-курортні та оздоровчі заклади Дніпропетровської області - [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://www.dneprstat.gov.ua/statinfo%202015/tur/tur2.htm>